

La columna i el poder: una història crítica de 'La Vanguardia' (i 2)

'La Vanguardia' ha estat, durant els darrers 37 anys de Govern autonòmic, el diari més llegit i influent a Catalunya. Pujol va intentar controlar-la, Aznar s'hi va apropar, el tripartit hi va xocar, l'independentisme va intentar entrar-hi... però 'La Vanguardia' s'ha mantingut, a grans trets, en la seva línia de sempre: al costat del poder, però marcant perfil i distància pròpia. La família Godó, tot i la relació amb grups econòmics com La Caixa, segueix controlant les regnes del diari amb mà de ferro.

Text: Javier Borràs Arumí / Il·lustració: Jordi Borràs

'La Vanguardia' sempre s'ha adaptat al poder de torn: la Segona República, el franquisme, el pujolisme o els governs socialistes i populars a Madrid. Ara mateix, el diari es troba en una cruïlla històrica: un escenari polític català on la meitat dels ciutadans —molts dels quals, lectors habituals del diari— volen crear una Catalunya independent, mentre que el diari, sempre en sintonia amb l'ordre establert, es posiciona fora del marc independentista. 'La Vanguardia' es troba davant d'un xoc d'interessos, entre mantenir bona part dels seus lectors (independentistes) i la seva postura històrica en defensa de l'"statu quo". La situació no és fàcil ni clara. El futur del diari, tampoc. Aquí comença la segona part d'aquesta història crítica de 'La Vanguardia': **des del pujolisme fins a la Catalunya del procés independentista.**

La postura del diari des dels anys vuitanta fins al nou segle estaria marcada per l'home que va dominar la política catalana durant tota aquesta època: **Jordi Pujol**. El primer que es trobaria amb aquesta situació seria el nou director, **Lluís Foix**, periodista vinculat a 'La Vanguardia' des de finals dels seixanta i membre de l'Opus Dei. Foix havia estat corresponsal de 'La Vanguardia' a Washington i a Londres. L'anglofilia dels propietaris també va tenir un paper en aquest cas. "Jo vaig venir, sobretot, per modernitzar el diari", explica Foix en declaracions a CRÍTIC. "Sóc proposat pel fill (Javier), i el pare (Carlos) ho accepta perquè creu que és l'hora que el successor prengui el relleu. Em trobo amb una situació política d'alta complexitat. Hi havia el Govern de Pujol, se'm diu com he de fer les coses i hi ha conflicte". Segons Foix, "l'entorn polític va influir en les decisions, perquè al cap d'uns quants mesos deixo de ser director".

Primeres topades amb el Pujolisme

Un dels fets que van crear confrontacions entre 'La Vanguardia' i CiU van ser les eleccions a l'alcaldia de Barcelona de 1983, on s'enfrontaven **Ramon Trias Fargas**, per Convergència, i **Pasqual Maragall**, pel PSC. 'La Vanguardia' va publicar una enquesta que donava sobrada victòria als socialistes (que, efectivament, van guanyar les eleccions amb marge), i això va crear crispació als cercles convergents. Segons afirma Foix al seu llibre, **les pressions per destituir-lo com a director van venir de Jordi Pujol, Trias Fargas, Lluís Prenafeta i Miquel Roca**. Aquest últim —segons Foix— va llançar un ultimàtum a un periodista de 'La Vanguardia' en què advertia que haurien d'escollir "entre Foix o CiU". Foix va durar nou mesos com a director i seria substituït per

un tàndem més proper al pujolisme, format pels periodistes **Francesc Noy** i **Manuel Ibáñez Escofet**.

Francesc Noy era un professor especialitzat en literatura romànica medieval, que havia estat expedientat a la UAB pel fet de donar suport a la creació del Sindicat Democràtic d'Estudiants, de posicions antifranquistes. També va militar al PSC-Reagrupament, que liderava **Josep Pallach**, on va coincidir amb **Joan Tapia**, futur director de 'La Vanguardia'. Posteriorment va treballar al Govern de **Tarradellas** i al de **Pujol**. El mateix Tapia ho explica així en una conversa amb CRÍTIC: "En arribar la democràcia, Paco Noy pren una opció més propera a CiU. 'La Vanguardia' manté una certa equidistància, però se situa més a favor dels convergents que dels socialistes, que és una mica el que ha triat la classe mitjana catalana". L'exdirector del rotatiu dels Godó explica que "Noy no era convergent del tot, no li interessava el periodisme, sinó —com a professor— més aviat la història, la cultura". Qui dirigia realment el diari era el director adjunt, Ibáñez Escofet, més proper al pujolisme.

Segons Tapia, Ibáñez era "un convergent abans que Convergència existís. Va ser un catalanista enfrontat a Franco, lligat a la indústria cotonera, un demòcrata però contrari a l'esquerra, molt catòlic". Horacio Sáenz Guerrero, director del diari fins a l'any 83, l'havia fixat a mitjan anys setanta per reconciliar 'La Vanguardia' amb el catalanisme emergent del moment. Ibáñez era benvist per Pujol i va millorar les relacions del diari amb la Generalitat. Segons el llibre de Lluís Foix, en l'etapa de Noy-Ibáñez "**alguns editorials venien directament de Palau amb prèvia telefonada de Lluís Prenafeta o del mateix Pujol**".

Un dels temes més polèmics que han envoltat 'La Vanguardia' és la seva relació amb el pujolisme. Per **Arcadi Espada**, columnista del diari 'El Mundo', durant els governs de Pujol 'La Vanguardia' va actuar amb "completa submissió" cap al poder. "El Govern que mana a 'La Vanguardia' és el que l'alimenta, és a dir, la Generalitat. El poder i l'ordre simbòlic d'aquest diari ha estat l'autonòmic, el nacionalista, i és amb qui realment s'havia de portar bé, ja que hi té els lectors, els subscriptors i l'espai on es reconeix. Això no vol dir que, alhora, intentés ser educat i cortès amb Madrid", explica Espada. L'actual columnista d'El Mundo' va ser molt crític amb el Govern de Pujol i va publicar [un famós article](#) al 'Diario de Barcelona' on denunciava les actituds condescendents de **Pujol** envers la premsa.

A l'article també criticava una autoentrevista que Pujol havia enviat a 'La Vanguardia', que, segons la seva versió, va sortir copiada i publicada sense canvis. Lluís Foix era en aquell moment director adjunt del diari, sota la direcció de Joan Tapia. Sobre aquest fet, explica que "Pujol feia autoentrevistes normalment, però no només amb nosaltres. Jo vaig ser el primer a decidir no firmar-la. S'ha de pensar què era Pujol en aquells moments. Pujol era un periodista i feia de polític. Jo li vaig demanar de fer unes preguntes més per a l'entrevista i ell s'hi va negar. Jo mai he trucat a Pujol; sempre ha estat al revés. **Sempre ha tingut, no sé si una obsessió, però sí un interès especial en 'La Vanguardia'**".

Una relació de "temperatures variables"

Per **Enric Juliana**, actual director adjunt i delegat a Madrid, la relació del diari amb Pujol ha estat de "temperatures variables". Juliana creu que "a La Vanguardia hi ha hagut més o menys proximitat amb el pujolisme, però mai un casament, ni amb ell ni amb altres opcions polítiques". Tot i això, considera que "evidentment, si les classes mitjanes catalanes —que formen el 90% dels lectors del diari— voten majoritàriament una opció política, **'La Vanguardia' no pot donar-hi l'esquena**".

Potser aquesta gravitació, a vegades més propera i a vegades més allunyada del pujolisme, ve marcada per l'ADN del diari, d'intentar buscar la posició central per arribar a més lectors. Per **Josep**

Carles Rius, que va ser periodista de 'La Vanguardia' i ara dirigeix el digital 'Catalunya Plural', el principal diari de Barcelona va buscar l'hegemonia dins del catalanisme, que tenia diverses branques: "El catalanisme del moment té dues visions, la que podia representar Pujol i la que podia representar Maragall. **'La Vanguardia' buscava l'equilibri entre aquestes dues tendències.** El pujolisme i el maragallisme eren dues parts de la mateixa ànima, i això era una situació magnífica per a 'La Vanguardia', perquè pot buscar una hegemonia general on no hi ha grans diferències i, com a negoci, li dóna unes possibilitats immenses". Malgrat aquesta tendència general, l'etapa de Noy i d'Escofet ha estat recordada com més propera a Pujol, mentre que la posterior, en què el diari va estar dirigit per Joan Tapia, estaria marcada per moments de tensió amb el Govern de la Generalitat.

El 1987, Joan Tapia va ser nomenat director de 'La Vanguardia'. Havia treballat com a cap de premsa de La Caixa durant quatre anys i, posteriorment, per al ministre d'Hisenda del Govern del PSOE **Miguel Boyer**. Durant la dictadura havia militat al PSC-Reagrupament, de Pallach, per on també havia passat l'anterior director del diari, Francesc Noy. Tapia creu que Godó el va posar a la direcció perquè estava espantat que CiU tingués "massa poder al diari". Apunta a dos fets que —creu— van portar el propietari a plantejar-se un canvi de director. El primer va ser el suport de 'La Vanguardia' a l'[Operació Reformista](#) de **Miquel Roca**. El diari va treure una enquesta que donava 16 diputats al nou partit d'àmbit estatal impulsat per Convergència i liderat per Roca, que —finalment— en va treure zero. Segons Tapia, el diari havia contractat una empresa d'enquestes diferent de la que utilitzaven habitualment i que, segons es va descobrir posteriorment, també treballava per a CiU. El desastrós pronòstic de l'enquesta suposava un fort cop a la credibilitat de 'La Vanguardia'. Això, segons Tapia, va posar nerviós el propietari, temorós que altres diaris podrien guanyar-li terreny.

L'altre fet que va suposar —segons Tapia— la sortida de Noy i d'Escofet va ser el referèndum de l'OTAN plantejat pel PSOE. CiU no es va posicionar a favor de l'entrada de l'Estat espanyol a l'organització i, en una reunió entre Pujol, Godó i Tapia, el llavors president de la Generalitat li va dir al propietari de 'La Vanguardia' que **Felipe González** perdria el referèndum. La decisió que li va plantejar Pujol era: o perdre el referèndum amb González, o no voler perdre'l (és a dir, donar suport a la posició de Convergència). Aquests dos fets van fer que "Javier Godó decideixi que ha de nomenar algú que no obeeixi CiU", ja que "ell no volia un diari anticonvergent, sinó que Pujol no manés al diari", explica Tapia. També assegura que CiU va començar una campanya soterrada contra la seva nominació, acusant-lo de socialista: "Pujol no estava empenyat pel meu nomenament, sinó perquè havien escollit un director de 'La Vanguardia' sense el seu permís. Ell va trobar una ofensa que no se li hagués consultat. La relació amb mi va ser correcta, però tensa i distant. La ideologia de Pujol era: **si no ets pujolista, no pots ser bon català.** Pot haver-hi algun bon català que no sigui pujolista, però es tracta d'excepcions de la norma".

'El Observador', el diari fallit de Prenafeta per competir amb Godó

Durant l'etapa de Tapia, un altre fet va enfrontar Convergència i 'La Vanguardia'. El 1990 naixia el diari 'El Observador', impulsat per l'antic secretari de Presidència de la Generalitat, **Lluís Prenafeta**. La idea era fer un diari catalanista i liberal en castellà. Òbviament, això xocava en interessos i en lectors amb 'La Vanguardia'. La sortida d'El Observador' es pot llegir de dues maneres, potser no tan diferents: com l'intent de Pujol per enfonsar 'La Vanguardia' o, d'altra banda, com l'intent d'obrir el camp mediàtic i fer front al gran poder que suposava —des de feia temps— el diari dels Godó.

Per **Enric Vila**, columnista d'El Nacional', el cas d'El Observador' és exemple del moment que es

vivia en la política catalana: “La relació de ‘La Vanguardia’ amb Pujol és una metàfora de la relació que tenia amb Espanya, és a dir, de guerra freda. Pujol va demanar a Prenafeta que fes un diari, perquè la Generalitat estava encadenada a ‘La Vanguardia’. Quan el van treure, la pressió va ser molt forta. Pujol i ‘La Vanguardia’ tenien un pacte de no-agressió, però —tot i això— el diari va ser duríssim contra ell”.

A les seves memòries, Prenafeta assegura que Lluís Foix el va advertir que, si llançava el nou diari, **‘La Vanguardia’ “faria servir totes les armes possibles perquè fracassi”**. Segons Josep Carles Rius, de ‘Catalunya Plural’, “Pujol estava obsessionat perquè sabia que ‘La Vanguardia’ era el poder central. La veia inaccessible, completament lligada a la monarquia i als grans poders econòmics espanyolistes. Va pensar que, com que no la podia controlar, li faria la competència i la destruiria. Però es va equivocar, perquè ‘La Vanguardia’ és molt més sòlida que això, i ‘El Observador’ es va ensorrar”.

Més enllà del cas del diari impulsat per Prenafeta, Enric Juliana creu que **‘La Vanguardia’ mai ha exercit un monopoli de la informació a Catalunya** i sempre hi ha hagut espai per a la competència: “Tot i tenir una posició principal en la premsa catalana des d’inicis del segle XX —mantinguda fins a l’actualitat—, ‘La Vanguardia’ ha estat sempre acompanyada, mai ha exercit una hegemonia des de l’abús. En cap moment era l’única veu a Catalunya, ni s’ha dedicat a fabricar pensament únic. Això és molt important per entendre la pervivència del diari: ha estat l’opció principal i preferida per la gent. Sempre que algú ha volgut fer un diari com ‘La Vanguardia’, ha tingut espai per provar-ho”.

L’ascens de l’aznarisme i l’inici de l’era Antich

Joan Tapia duraria com a director fins a l’any 2000. Creu que el seu final va estar relacionat amb dos factors: la pressió que CiU feia des de feia anys en contra seu i la majoria absoluta de **José María Aznar**, que també —segons Tapia— portava temps demanant el seu cessament. **José Antich**, home ben vist per la Generalitat i pel nou Govern espanyol, seria escollit com a director 10 dies després que el Partit Popular aconseguís la segona legislatura.

Antich havia rebut crítiques, prèvies al seu càrrec al capdavant de ‘La Vanguardia’, per la seva proximitat a convergents i populars. La revista ‘Mongolia’, en el seu llibre ‘Papel mojado’, assegura que Antich —en la seva etapa com a periodista a ‘El País’, on cobria la informació política del PP català— **rebia habitualment sobres plens de bitllets, en especial quan es produïen campanyes electorals**. ‘Mongolia’ [també vincula Antich amb la corrupció del ‘cas Pallerols’](#), que havia esquitxat la Unió Democràtica de Josep Antoni Duran i Lleida. En declaracions a Jordi Pérez Colomé, antic periodista d’‘El Español’ —que va fer [una molt bona sèrie de reportatges](#) sobre els punts foscos del periodisme català—, Antich va explicar que no s’havia querellat contra la revista ‘Mongolia’ perquè no coneixia cap cas similar on una acció així hagués prosperat. A més, assegurava que des del diari li van advertir que fer-ho, en la seva posició com a director de ‘La Vanguardia’, només portaria més enrenou.

El periodista Josep Carles Rius va marxar de ‘La Vanguardia’ el 2010, després de dirigir el ‘Magazine’ del diari durant els anys d’Antich com a director. El seu llibre ‘Periodismo en reconstrucción’ és crític amb aquesta etapa, i considera que l’arribada del nou director va ser una mala notícia per al diari: “Els governs català i central van fer una pressió insuportable per als editors. **Era una pinça, un xantatge absolut, gravíssim**. Va suposar una pèrdua d’independència de ‘La Vanguardia’, ja que el director havia estat nomenat pel Govern central com en l’època de Franco i Galinsoga. En plena democràcia i 25 anys després de la mort del dictador, el Govern —amb la complicitat de CiU— ho va aconseguir”. Antich va ser director durant l’etapa del tripartit i durant

l'inici del procés independentista. La seva figura com a home de l'establishment aniria canviant.

'La Vanguardia' i el tripartit d'esquerres

Al desembre de 2003, per primer cop a la Catalunya posterior a la dictadura, l'esquerra aconseguia el poder autonòmic amb l'anomenat 'tripartit'. 'La Vanguardia' va tenir una postura crítica amb les noves forces al Govern. **Joan Manuel Tresserras**, conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació al segon tripartit, presidit per **José Montilla**, considera que el diari va centrar els seus cops contra els partits minoritaris de la coalició d'esquerres: "Per a 'La Vanguardia' hi havia sectors del PSC que no es podien tocar gaire, però n'hi havia d'altres als quals atacaven. Tenia el paper de diari demòcrata que no està mai malament del tot amb el poder, a menys que veiessin un poder feble, amb una majoria molt precària i, a més, apuntalat per socis menors que veien dèbils. Un exemple és **el seu tracte als consellers d'ERC durant el tripartit**, una actitud absolutament desmesurada".

Per Enric Juliana, la postura del diari no va ser frontalment oposada al nou Govern: "**La Vanguardia no va aixecar una barricada contra el tripartit; mai ho ha fet contra cap Govern**. Va haver-hi alguns moments de tensió, però quina va ser la principal iniciativa del tripartit? La reforma de l'Estatut, proposta a la qual 'La Vanguardia' no es va oposar. Hi havia cert nivell de crítica en altres aspectes de la seva gestió, però no en aquest element fonamental. D'altra banda, el diari no podia dir-li a CiU 'si te he visto, no me acuerdo', ja que els seus lectors eren allà. Un diari no es pot desentendre dels seus lectors, a menys que el comencin a vèncer els impulsos suïcides".

Juliana també defensa que el diari sempre s'ha situat en una línia catalanista. Posa l'exemple de l'Estatut del 77, el retorn de Tarradellas, o l'aposta de reforma impulsada pel tripartit. L'últim exemple va ser l'editorial conjunt de diaris catalans de 2009 titulat "[La dignitat de Catalunya](#)", que el mateix Juliana va ajudar a redactar i que —afirma— va ser "en molt bona mesura" iniciativa del seu diari. El text advertia el Tribunal Constitucional sobre l'efecte negatiu de donar la raó al recurs d'inconstitucionalitat que el Partit Popular havia interposat en contra de la reforma de l'Estatut de Catalunya. També alertava del "creixent atipament" de la societat catalana. En bona part, s'ha vist aquest moment com una de les espurnes que van donar impuls al moviment independentista.

Un altre factor que 'La Vanguardia' va haver de gestionar amb el nou Govern va ser el de les subvencions a la premsa. Tresserras explica com va funcionar aquesta relació: "'La Vanguardia' sempre estava queixosa del tracte del Govern. En l'última etapa de Pujol, ells rebien una quantia de diners considerable. Nosaltres vam abaixar la quantitat dedicada a subvencionar la premsa i vam establir dos tipus de justificacions per ajut, unes d'automàtiques i unes de basades en projectes. En les ajudes automàtiques (vinculades a la llengua, en discriminació positiva pel català), el Grup Godó va rebre diners per a la ràdio i per posar en marxa la televisió, però no en rebia per a la premsa. **Els vàrem dir que, si volien rebre aquells diners, haurien de fer el diari en català**".

L'exconseller d'ERC explica que, en un dinar que va tenir amb José Antich, va interrogar-lo sobre si 'La Vanguardia' llançaria, finalment, una versió en català. El director li va confessar que la farien, però no fins que hi hagués un canvi de Govern. L'edició en català s'estrenaria l'any 2011, pocs mesos després que **Artur Mas** arribés a la Generalitat. Actualment, 'La Vanguardia' [rep més de 800.000 euros](#) en subvencions estructurals per a la seva edició en català. Sumat a això, el Grup Godó és el conglomerat mediàtic que rep [més publicitat de la Generalitat](#), amb més de 6,2 milions d'euros, i [també per part de l'Ajuntament de Barcelona](#), més de 4, 2 milions, segons dades de 2015.

El dilema independentista

Superada l'etapa del tripartit i amb CiU de nou al poder, la calma no arribaria al diari. Diversos fets

se succeïen i obrien camí a una eclosió independentista. Al setembre de 2009, Arenys de Munt feia una consulta sobre la independència de Catalunya; al juliol de 2010, es produïa una manifestació amb el lema “Som una nació. Nosaltres decidim”, on participaven tots els partits catalans —excepte Ciutadans i el PP— i més d’un milió de persones, en contra de la sentència del Tribunal Constitucional que titllava d’inconstitucionals diverses reformes de l’Estatut d’autonomia votades en referèndum; al setembre de 2012, Artur Mas convocava eleccions sota una nova CiU amb programa on apostava per realitzar una consulta sobre la independència.

Segons Josep Carles Rius, a ‘La Vanguardia’ li costa ressituar-se en aquesta nova conjuntura: “El gran moment de desconcert del diari és quan l’‘establishment’ (català) es fa independentista i es posa en crisi respecte a un altre ‘establishment’ (l’espanyol). **‘La Vanguardia’ sempre ha estat amb l’ordre establert, però ara n’hi ha dos.** Crec que comet l’error de pensar que la centralitat —i els seus lectors— s’han mogut en bloc (cap a l’independentisme). Aquest error porta Artur Mas a convocar eleccions i presentar-se com el Messies, per acabar perdent 12 diputats. El diari va cometre un greu error de percepció, una mala lectura de la realitat. ‘La Vanguardia’ no es pot permetre llegir malament la centralitat, perquè ‘La Vanguardia’ és la centralitat”.

D’altra banda, Joan Manuel Tresserras creu que José Antich sí que va saber cap a on anava bona part de la societat: “Antich va anar derivant, cada cop més, cap a un masisme que es fa independentista. L’evolució del director va de la mà de molts lectors de ‘La Vanguardia’, que consideren que han arribat a un límit i es tornen independentistes per pur pragmatisme. Antich va ser sensible a aquesta situació, encara que el diari no mostra mai un excessiu entusiasme”.

Màrius Carol i el “mitjà natural” del diari

Al desembre de 2013, Antich era destituït com a director de ‘La Vanguardia’ i substituït per **Màrius Carol**. Un dels motius que més s’han esgrimit sobre aquest canvi va ser la pressió de la Casa Reial cap a Javier Godó, en relació amb la línia editorial —cada cop més sobiranista— del seu diari. En [una recent entrevista](#) amb la revista ‘Forbes’, el propietari de ‘La Vanguardia’ assegurava que no era “independentista, però sí catalanista” i es declarava “fan” del rei Joan Carles I i del seu “regnat excepcional”.

Lluís Foix, antic director del diari, creu que la situació actual de ‘La Vanguardia’ “és més difícil” i que hi ha hagut moments en els quals “el diari s’ha tensat massa” però “ha fet les seves correccions per sobreviure, perquè **no tot és Procés o anti-Procés, i ‘La Vanguardia’ intenta ser enmig**”. Foix considera que una d’aquestes “correccions” va ser el cessament de José Antich. Per Joan Tapia, el factor principal va ser la percepció del propietari respecte a l’evolució del director: “Arriba un moment en què convertir ‘La Vanguardia’ en un diari declaradament independentista, com feia Antich, és massa per a Javier Godó. Quan Artur Mas dissol el Parlament per obtenir majoria absoluta, Godó hi està d’acord perquè apostava per un PP i una CiU amb majoria absoluta, que s’entendrien. Però Mas perd diputats i pacta amb ERC un referèndum. espera un quant temps per veure si Antich rectifica, però no ho fa. Llavors posa **Màrius Carol**, un periodista equilibrat, que torna el diari al seu mitjà natural. ‘La Vanguardia’ busca la sintonia amb les classes mitjanes, però tirant cap al conservadorisme”.

Per Joan Manuel Tresserras, un moment simbòlic va ser la xiulada a Artur Mas durant el trofeu Conde de Godó de tennis, el 2013. El descontentament de certes classes dirigents properes al propietari i les pressions de la Casa Reial, segons Tresserras, haurien decantat la balança: “Hi ha una crisi de la monarquia. El diari no pot traïr els seus lectors (canviant radicalment la postura editorial), però pot fer un gest i que algú pagui els plats trencats: José Antich. **Godó hi posarà Màrius Carol perquè és la persona de contacte amb la Casa Reial**, una institució que intenta

cuidar la connexió catalana”.

Després del canvi de director, no hi ha unanimitat d'opinions sobre quina és la postura de 'La Vanguardia' i què representa aquest diari en el debat públic català. Per Arcadi Espada, columnista d'El Mundo, la situació actual del diari representa una derrota: “'La Vanguardia', com el catalanisme, ha fracassat, s'ha incinerat. L'esperit del diari ha tingut una mort desagradable”. Espada creu que els valors de suport a l'ordre establert que va enunciar Gaziol es van trencar amb el suport del diari al procés independentista, un “canvi dràstic” succeït sota el mandat de José Antich. En el context polític actual, la desaparició del catalanisme no independentista —segons Espada— porta associada la irrellevància de 'La Vanguardia'.

En canvi, Enric Juliana —director adjunt del diari— creu que 'La Vanguardia' ha estat capaç de buscar un nou centre polític amb el qual interpel·lar un gran nombre de lectors: “Quan l'agenda sobiranista s'imposa, 'La Vanguardia' té una situació complicada, que el diari ha encarat de dues maneres. La primera és no mantenir una posició agressiva envers ningú. És clar que 'La Vanguardia' no és un diari independentista, però tampoc hi manté una posició editorial d'agressivitat sistemàtica. Hi ha d'haver un respecte, encara que no s'estigui en aquesta línia. En segon lloc, **el diari insisteix molt en la necessitat de diàleg i de pacte**, postura amb la qual un sector del sobiranisme no hi està d'acord. Però les enquestes diuen que una part molt important de la societat catalana —també alguns independentistes— està a favor d'un pacte d'ampliació de l'autogovern: en la mesura que 'La Vanguardia' ha defensat aquesta perspectiva, crec que se situa en unes coordenades majoritàries”.

En canvi, per Enric Vila, columnista d'El Nacional, el paper històric de 'La Vanguardia' no ha canviat gaire: “**La Vanguardia' és el diari de Felip V, el diari de l'ocupació**. Té tots els beneficis de no tenir país i de, alhora, tenir-ne: els beneficis de ser català però jugar amb l'Estat al darrere. És el diari que normalitza la gent perquè pugui encaixar en una Catalunya ficada dintre d'Espanya. Crec que va haver-hi un moment en què 'La Vanguardia' va vacil·lar, i semblava que alguna gent del diari convenceria l'editor que no es pot estar d'esquena a la població... Però al final ha guanyat 'La Vanguardia' de Galinsoga. El diari ara mateix està girat d'esquena al país, ha escollit l'opció Galinsoga”. D'altra banda, Joan Manuel Tresserras creu que el diari pot tenir una postura, però sempre s'ha adaptat als canvis polítics en virtut del seu ADN comercial: “'La Vanguardia' és un negoci i ells no poden quedar-ne fora. Han de fer una política d'empresa que —en la mesura del possible— no traeixi la seva trajectòria històrica però que, al mateix temps, si demà es proclama la República, no es quedin sense empresa. 'La Vanguardia' és un dels mitjans que més en compte tenen la connexió amb el sistema polític”.

Els columnistes: pluralitat real o limitada?

Més enllà de la postura editorial, un altre factor en debat és la pluralitat d'opinions dels columnistes del diari. Per a alguns, 'La Vanguardia' ofereix un dels ventalls més amplis de postures polítiques i, per a d'altres, fa veure que és plural però exclou posicions incòmodes que puguin anar més enllà d'uns límits. Lluís Foix creu que 'La Vanguardia' “és el diari més plural que hi ha a Espanya”, encara que admet que “segurament hi ha sostres” que limitin certes posicions, ja que el diari ha de mantenir una centralitat. Enric Juliana creu que **'La Vanguardia' és un cas excepcional en diversitat d'opinions**: “El diari ha fet quelcom d'únic (en la premsa espanyola i catalana): mantenir opinions no solament diferents, sinó contraposades. Columnistes clarament favorables a l'independentisme i, a la vegada, opinions bastant en contra o intermèdies. Hi han escrit des del **Francesc de Carreras fins al Julià de Jòdar**”.

Joan Manuel Tresserras, parlant des del món d'Esquerra Republicana, assegura: “Ningú ens ha suggerit publicar a 'La Vanguardia'. A les tertúlies de Rac 1 o de 8TV, de fet, no tenen ningú d'ERC.

Hi va anar l'Ernest Benach i va haver-hi trucada...”. Més crític, Enric Vila considera que ‘La Vanguardia’ posa sostres a les posicions sobiranistes dels seus columnistes, que s’han d’adaptar al diari: “Quan van fitxar **Francesc-Marc Álvaro**, era el màxim nivell nacionalista que ‘La Vanguardia’ podia assumir. Això ho fan molt bé, marquen un grau màxim del que poden acceptar. Després van agafar **Jordi Graupera**. Ara mateix denota moltes coses que no hagin fet fora **Francesc-Marc Álvaro** o **Pilar Rahola**, i que l’eix processista continuï. En canvi, en **Graupera** ha saltat perquè ha passat de la ratlla, al contrari dels altres, que no ho han fet mai. ‘La Vanguardia’ és un diari que té clara la seva missió, que ara mateix és intoxicar. És un diari que, tot i perdre lectors i influència, en té prou a intoxicar per ser útil i rellevant. **‘La Vanguardia’ destrueix els seus columnistes, se’ls menja i els estandarditza**. L’únic columnista més gran que el diari va ser Gaziel”.

El Grup Godó i la crisi del model periodístic

‘La Vanguardia’ té al davant una situació complicada respecte al seu paper en la política catalana. Però també té una altra dificultat a la qual plantar cara: la crisi del model periodístic per l’embat digital. Si ‘La Vanguardia’ ha estat la columna de paper que ha resistit a tots els canvis de règim, ara s’ha d’enfrontar amb una situació que afecta el seu ADN, és a dir, el model d’empresa. D’una banda, el diari es manté sota el control dels Godó des de fa 135 anys i no sofreix un fort endeutament amb entitats bancàries, a diferència d’altres mitjans de comunicació espanyols. “Una de les raons de supervivència de ‘La Vanguardia’ ha estat la propietat familiar. **Els interessos han girat al voltant del diari i dels mitjans de comunicació; no n’hi ha hagut en altres sectors**”, explica Enric Juliana, que també creu que el factor propietat ha estat essencial per a la independència del diari.

La relació més estreta entre el propietari i una entitat financera ha estat el cas de La Caixa (actualment, Grup CaixaBank): l’editor de ‘La Vanguardia’ [és membre del patronat de la seva Fundació](#) i està al Consell d’Administració de Criteris Caixa Holding. Prèviament, Javier Godó va tenir càrrecs de vicepresident a La Caixa i al seu Consell d’Administració. Joan Tapia, que va ser cap de premsa de l’entitat financera i director de ‘La Vanguardia’, explica que en un primer moment no hi havia relació entre ambdues empreses i que aquesta es va establir a través de la relació personal entre Javier Godó i **Isidre Fainé**: “CaixaBank és la institució financera de Catalunya i li interessa tenir bones relacions amb el primer diari de Catalunya. I al primer diari de Catalunya no li interessa tenir males relacions amb la primera institució financera catalana. És inevitable”.

Malgrat aquesta fortalesa en l’estructura de l’empresa i la seva falta d’endeutament, ‘La Vanguardia’ —com la resta de mitjans de comunicació— ha de fer front a la crisi del model periodístic. Les seves redaccions de paper i web estan separades, una situació estranya respecte a altres mitjans de comunicació. Javier Godó [ha assegurat](#) que l’edició en paper és essencial per al diari i que ‘La Vanguardia’ se seguirà imprimint mentre ell hi sigui al capdavant. Amb 75 anys, és un dels editors més veterans del panorama mediàtic espanyol. ‘La Vanguardia’, com a empresa familiar, té el seu futur en els fills de Javier Godó, Carlos i Ana. Caldrà veure —en uns quants anys— com evoluciona el diari sota la influència creixent dels successors, com s’adapta als nous canvis tecnològics i com enfronta el panorama polític canviant. La columna de paper seguirà, com a mínim, al centre del debat.

(Aquest reportatge prové d’una primera part, [“La columna i el poder: una història crítica de ‘La Vanguardia’ \(1\)”](#), del mateix periodista Javier Borràs Arumí, sobre la història des dels seus orígens al segle XIX fins el 1980).